

Tarihsiz  
(1939)

Pek Muhterem Vekil Bey,

Talebelerimin önümüzdeki yaz etüt seyahatleriyle münâsebettar müracaatıma daha bir rica ilave edeceğim. Budapeşte'de Avrupa'nın en iyi muallim ve âlim yetiştiren müesseselerinden biri mevcuttur. Bu müessese,

B. Eötvös Jozsef-Collegium'dur ki Paris'teki École Normale Supérieure'un tamamen aynı teşkilata sahip ve onunla sıkı bir münasebet halindedir. Son neslin en mümtaz Macar âlimleri, tarihçileri, Türkologları hep buradan yetişmiştir. Aynı suretle birkaç Türk de bu müessesenin yetiştirdiklerindendir. Mesela: Dr. Çobanzâde, Dr. Ragıp Özden, Dr. Hamit Koşay.

Müessesenin daima bir Türk leylî talebesi bulunması bir anane halini almıştır. Bu, Macarlığın millî ilimlerinden en mühimini vücuda getiren Türkoloji sahasında Türk-Macar işbirliğinin husule gelmesi husussundaki, bugün de mevcut arzuya tamamen uygundur.

Üniversitemizin ilk ders senesi sonunda Budapeşte'ye gittiğim vakit selahiyettar mahfillerden, bizzat Maarif nâzırından, talebelerim arasından her sene bir tanesinin bu ananeye uygun olarak, müessesenin çok mahdut kadrosu içine meccanen ve memnuniyetle alınacağı vadini almıştım. Fakat bu teklif edilen ye, müteaddit müracaatıma rağmen, boş kaldı. Fi'l-hakika, evvelki dekan Bay Muzaffer Göker'in, talebenin tahsilini daha evvel burada ikmâl etmesi hakkındaki nokta-i nazarı -hiç değilse prensip itibariyle- doğrudur. Ancak buna rağmen de mevcut imkândan istifade edilmeyerek, geçen her sene bir ziya'dır ve bu maksatla şimdiden Peşte'de çok iyi ve müsait şekilde tanınan namzetlerim bulunabilecektir. Yahut başka bir tabirle şimdi zikredeceğim gençler hakkında bu umumi kaideden kemâl-i itminanla hâriç çıkılabilir.

Şimdiden çok iyi bir talebem olup geçen senelerde bir kısım Macar âlimleri üzerinde çok iyi intiba bırakan ve Budapeşte'de kıymetli şahsi temaslar tesis eden Tayyip Gökbilgin'in tahsilini 1939-1940 ders senesinden itibaren Budapeşte'de B.E.J. Col.'de devam ettirmesini rica edeceğim.

Geniş ufuklu ve derin malumatlı bir bilgin olarak yetişmesini temin edecek olan böyle fevkalade bir imkânın mevcut olduğu bir zamanda imtihanını nerede yapacağı, yanımda mı yoksa Peşte'de mi, meselesi kanaatime göre ikinci derecede kalır. Tayyip Hungaroloji'den başka yeni ve son zamanlar tarihini yardımcı olarak takip eder. XV-XVII. Asırlardaki Osmanlı İmparatorluğu itilâ devresinin Macarca ve Macaristan'daki Latince kaynakları, Kronikler, vesikaların hepsi burada tamamen meçhul ve işlenmemiş haldedir. Tayyip'in istidat ve kabiliyetini tamamen bildiğim için bunların tetkikini, daha iki sene önce kendisine bir gaye olarak tayin etmiştim. Ve öyle ümit ediyorum ki istikbalde bir Türk Tarihçisi ve Arşivcisi sıfatıyla mevkiini alacaktır.

Dr. Fekete Lajos'un beraberinde şimdiye kadar da Macar Devlet Arşivi'nde çalışmış ve çok istifade görmüştür. Eğer Peşte'de Fekete'nin yanında birkaç sene kalırsa yalnız bir tarihçi değil aynı zamanda arşiv mütehassısı da olabilir.

1938'de Vekâlet-i Celile hesabına Macarcadan arşive müteallik makaleler tercüme etmesi ve şimdi de "Belleten"de yine bu sahada bir makalesinin neşredilmek üzere bulunması, Tayyip'in bu vadideki alakasını göstermektedir. Tayyip'in Macaristan'a gönderilmesi Türk Hükümeti için bu yolda bir maddi fedakârlık teşkil etmez. Bahsettiğim kolejde yemek ve yatak temin edilecek, fakat çamaşır yıkatma, elbise, kırtasiye, vesait-i nakliye, kitap vesaire ihtiyacı olacaktır. Bunu nazar-ı itibara alarak, garp memleketlerine gönderilen talebeye verilen paranın yarısı, yahut bir sene için yol parası da dâhil olmak üzere kendisine 600 lira verilmesinin kâfi geleceğini zannederim. Bana kalırsa, Eylülde artık geri gelmeyerek, Eylül iptidasında başlayan üniversite tedrisatına iştirak etmek için Peşte'de kalması en doğru bir hareket olacaktır. Bundan başka burada Profesör Muzaffer Göker ve doçentlerinin, Profesör

Fazıl Nazmi'nin, Profesör A. İnan'ın Tayyip'ten tamamen memnun olduklarını zannediyorum. Doktor Hamit Koşay da kendisini tavsiye edeceklerdir.

Eğer Vekâlet-i Celîle, şimdi büyük bir ihtiyaç olarak görünen âlim yetiştirme işini geniş miyasta halletmeyi arzu ederse, daha iki talebemin aynı zamanda gönderilmesini teklif edeceğim. Bunların senede 600'er lira ile geçinebilmelerini belki de müstesna olarak aynı kolejde kalmalarını temin edebileceğim. Fakat buna Hazirana kadar karar vermek lazımdır. Bu talebelerim arasından Oral Yayıkol'un Hungaroloji'den başka Türk Etnolojisi hakkında bilgi ve alakası vardır. Macarca ve Rusçaya vukufu onu bu sahada mümtaz bir vaziyete getiriyor ve Budapeşte'deki Etnografya Müzesi'nde çalışmaktadır.)

Not:

Bu mektubu Tayyip Bey'in hocası Milli Eğitim Bakanlığına yazıyor.

Konu Tayyip Bey'in ve diğer talebelerinden bazılarının Macaristan'da eğitim görmelerini temin etmek.